

III GERECHTELIJK RECHT

De civiele rechtspleging van het Hof van Beroep te Antwerpen (1 jan. 1984 - 27 sept. 1984)

*Christel Vergauwen
Kristien Spinoy
Patrick Krekels
Peter Kloeck*

Deze studie is het resultaat van een onderzoek dat 1.842 civiele arresten van het Hof van Beroep te Antwerpen tot voorwerp heeft gehad. Deze arresten besloegen de periode van 1 januari tot 27 september 1984.

Concrete aanleiding en tevens leidraad hiervoor was de studie van de Heer VEROUGSTRAETE, Raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel (in De vereenvoudiging en versnelling van het burgerlijk proces. Geinger, H. (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1984, 109-132). De hiernavolgende resultaten geven een inzicht in de werking van het Hof te Antwerpen, maar pogen tevens een reflectie te zijn van de dagdagelijkse aanwending van het rechtsmiddel "hoger beroep".

Cette étude est le fruit d'une enquête portant sur 1.842 arrêts civils de la Cour d'Appel d'Anvers, du 1er janvier au 27 septembre 1984. Une étude de Mr. Verougstraete, conseiller à la Cour d'Appel de Bruxelles, en fût le fil conducteur. Les résultats de cette enquête donnent un aperçu du travail de la Cour d'Anvers, tout en étant une tentative de réflexion sur l'utilisation quotidienne de ce moyen de droit qu'est l'appel.

This study is the result of a survey about 1842 civil decisions of the Court of Appeal of Antwerp, from jan. 1st to sept. 27th 1984. A study of Mr Verougstraete, counsellor of the Court of Appeal of Brussels, is the thread of this paper. The results of the survey give a general idea of the work of the Court of Antwerp, and are at the same time food for thought about the daily use of the "appeal".

BEHANDELING IN DE KAMERS

A. Verhouding kamer - uitspraak

Het totaal aantal arresten van de besproken periode bedraagt 1.842. Zij zijn nagenoeg gelijkmatig verdeeld over de vier eerste (burgerlijke) kamers, terwijl de vijfde kamer iets minder arresten voor haar rekening neemt, nl.

TABEL I. - 1.

kamer uitspraak	totaal		1		2		3		4		5		7		Vak.	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ontoelaatbaar :		2														
termijn	11		3	1			4	1,2	4	1						
belang	5				1	0,5	1	0,6	1	0,5	2	1				
vorm	2						2	0,6								
diverse	9		3	1	1	0,5	1	0,6	1	0,5	2	1	1	100		
ongegrond	792	43	198	43	231	50	110	28	180	50	73	41				
gedeeltelijke hervorming	342	19	80	17	51	11	108	28	69	19	34	19				
volledige hervorming	411	22	102	22	143	31	62	16	57	16	43	25			4	100
varia	270	14	71	16	33	7	98	25	45	13	23	13				
totaal	1842	100	457	100	460	100	386	100	357	100	177	100	1	100	4	100

177. De zevende kamer behandelt in feite strafzaken, maar in casu kreeg zij met een geval van herroeping van gewijsde te maken, hoewel dit soort zaken volgens de interne regeling van het Hof normaal gezien aan de eerste kamer toebedeeld worden.

Wat de globale resultaten van de uitspraken per kamer betreft (zie tabel I. 1- eerste kolom), blijkt het percentage hogere beroepen dat als ontoelaatbaar afgewezen wordt 2% van alle onderzochte arresten te bedragen. Voornamelijk het verstrijken van de termijn om hoger beroep in te stellen en de restcategorie "diverse" zijn hiervan de oorzaak. Tegenover elkaar gesteld zijn enerzijds de ongegronde zaken en anderzijds de gedeeltelijke en volledige hervormingen samengenomen nagenoeg aan mekaar gelijk, nl. resp. 43% tegenover 41%.

De restcategorie ("varia": 14%) bevat o.a. de arresten die de doorhaling van de zaak op de algemene rol bevelen of de arresten die nog geen definitieve uitspraak inhouden, bv. omwille van een tussenkommend deskundigenonderzoek of van een heropening van de debatten in het algemeen. (Aangezien tijdens de onderzochte periode een aantal arresten dezelfde zaak behandelen, is het wellicht nuttig er de aandacht op te vestigen dat bijgevolg in totaal geen 1.842 zaken, maar wel 1.842 arresten behandeld werden.)

Uitgesplitst per kamer bevestigen de percentages het hierboven geschetste globale resultaat op enkele afwijkingen na.

Aldus is het groter aantal ongegrondverklaringen in de tweede kamer opvallend, samen met het hoogste aantal volledige hervormingen. Wellicht kan de door deze kamer behandelde materie, voornamelijk wegverkeer, hiervoor een verklaring bieden (hoofdstuk II - A.).

De derde kamer valt eveneens enigszins uit de toon, waar zij meer gedeeltelijke hervormingen uitspreekt. Bovendien springt de grote restcategorie "varia" in het oog. Ook deze twee constataties laten zich wellicht het best verklaren door de materie die in deze derde kamer behandeld wordt, nl. familiezaken (hoofdstuk II - A.).

TABEL I.- 2.

kamer materie	1		2		3		4		5		7		VAK. K.		TOTAAL
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
WEGVERKEER	11	3	347	85	/	/	5	1	43	11	/	/	/	/	406
AANSPR. BTN. CONTRACT	83	66	25	20	1	1	12	9	5	4	/	/	/	/	126
CONTRACTENR.	162	49	44	13	6	2	102	31	14	4	/	/	1	1	329
ONTEIGENING	14	100	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	14
ECO. RECHT	2	25	/	/	/	/	5	53	1	12	/	/	/	/	8
ADM. RECHT EN STEDENBOUW	5	43	1	8	4	33	1	8	1	8	/	/	/	/	12
ECHTSCH.	1	1	/	/	80	99	/	/	/	/	/	/	/	/	81
STAAT	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
HOEDERECHT	1	4	/	/	22	96	/	/	/	/	/	/	/	/	23
VOORL.MAATR.	1	12	/	/	8	88	/	/	/	/	/	/	/	/	9
DIVERSE	26	13	/	/	178	87	/	/	/	/	/	/	/	/	204
VEREPEFFENING VERDELING EN TESTAMENT.	27	79	/	/	3	9	1	3	3	9	/	/	/	/	34
VERZEKERINGEN	27	49	8	14	1	2	13	24	6	11	/	/	/	/	55
ZAKEL. RECHT	9	68	1	8	1	8	1	8	1	8	/	/	/	/	13
FALLISSEMENT EN VENNOOTSCH.	11	11	2	2	3	3	9	9	71	73	/	/	1	1	97
PROCESR. EN BESLAG	17	20	4	5	43	49	17	19	5	6	1	1	/	/	87
MEDEDINGING	1	14	/	/	/	/	3	43	2	29	/	/	1	14	7
HAVEN	/	/	2	6	1	3	33	91	/	/	/	/	/	/	36
HANDEL	16	10	4	3	1	1	114	75	17	11	/	/	/	/	152
VARIA	43	29	22	15	34	23	41	27	8	5	/	/	1	1	149
TOTAAL	457		460		386		357		177		1		4		1842

B. Verhouding kamer - materie

De tabel I.-2. leert ons welke zaken door welke kamer worden behandeld.

1. De eerste kamer.

Het leeuwenaandeel van de door de eerste kamer behandelde zaken bestaat uit *contractszaken*, namelijk 162 van de in totaal 457 zaken. Als men het globale aantal contractszaken bekijkt is, is dit 49% van het totaal, nl. 162 van de 329 zaken. De zaken handelend over *aansprakelijkheid buiten contract* worden ook overwegend door deze kamer behandeld (83 van de 126 zaken, d.i. 66% van het globale aantal. Ook *vereffeningszaken* komen meestal naar deze kamer.

Van de in totaal 34 in verband met deze materie, worden er 27 door deze kamer onderzocht, wat 79% is. *Onteigeningszaken* worden uitsluitend door de eerste kamer behandeld. De categorie *verzekeringzaken*, die ook arbeidsongevallen bevat, is goed voor 27 zaken, wat op een totaal van 55 toch 49% uitmaakt. *Zakelijke rechten* levert als categorie 9 zaken op, 68% van het totaal van 13 zaken.

2. De tweede kamer

Het is overduidelijk dat deze kamer zich vooral inlaat met *verkeerszaken*. Het totaal behandelde zaken van deze kamer bedraagt 460 waarvan er 347 verkeerszaken zijn. Ten opzichte van het totaal aan verkeerszaken is dit 85%, nl. 347 van de 406 zaken. De categorie *aansprakelijkheid buiten contract* is goed voor 25 zaken (op een totaal van 126 is dat 20%) en de categorie *contractenrecht* brengt nog 44 zaken hierheen (13% op een totaal van 329).

3. De derde kamer

De derde kamer behandelt duidelijk vooral *familiezaken*. Alle echtscheidingszaken komen op eentje na naar deze kamer (99%), hetzelfde geldt voor de categorieën *hoederecht* en *voorlopige maatregelen* (respectievelijk 96% en 88%). De categorie *diversen*, die vooral zaken in verband met de bijdrage na echtscheiding en het bezoekrecht omvat, brengt 178 van het totaal van 204 zaken naar deze kamer (zijnde 87%). Van de zaken onder de hoofding *procesrecht en beslag*, wat voornamelijk beschikkingen van de beslagrechter inhoudt en kortgedingen, gaan er 43 van het totaal naar deze kamer zijnde 49%.

4. De vierde kamer

Deze kamer blijkt duidelijk gespecialiseerd te zijn in *handelszaken*. Op een totaal van 152 zaken gaan er 114 naar deze kamer, wat 75% is. Deze categorie houdt ook betwistingen in verband met facturen in. Ook de

havenzaken belanden overwegend in deze kamer (33 of 91% op een totaal van 36 zaken). De zaken die handelen over *mededinging*, hoe klein ze ook in aantal zijn, komen ook vooral hier terecht (43% van het totaal, nl. 3 op 7). De materie economisch recht, met onder andere zaken in verband met een concurrentiebeding, is hier in trek (5 op 8, wat goed is voor 63%). Bovendien schijnen nog een aantal *contractszaken*, waar handelscontracten niet in begrepen zijn, ook nog naar hier te komen (102 op 329, zijnde 31%).

5. De vijfde kamer

De vijfde kamer behandelt hoofdzakelijk *faillissements- en vennootschapszaken*. (71 van de 97 zaken in totaal gelijk aan 73%).

6. De zevende kamer

Deze kamer behandelt één zaak, namelijk een herroeping van gewijsde. Deze zaken gaan normaal echter naar de eerste kamer, zoals reeds hoger vermeld. Waarom dit arrest dan bij deze kamer terecht komt, die normaal enkel strafzaken behandelt, was niet te achterhalen.

7. De vakantiekamer

Deze kamer, die een permanentie voorziet tijdens de vakantieperiode (1 juli tot 31 augustus) behandelt enkel dringende zaken, vooral dan beslag en kortgedingen. Normaal zijn er echter geen dagvaardingen tijdens deze periode. De voorzitter van deze kamer beslist welke zaken behandeld zullen worden. Strafzaken, die in sommige gevallen een grotere spoed vereisen hebben voorrang, wat verklaart waarom deze kamer maar 4 burgerlijke zaken behandelt.

De volgende vakantieperiode zullen toch ook de burgerlijke zaken meer aan bod komen.

8. Besluit

Er blijkt wel degelijk een relatie te zijn tussen de kamer en de behandelde materie. Gesprekken met mensen in het Hof bevestigden deze conclusie. De zaken worden immers aan de hand van hun materie aan een van de kamers toegewezen. Dit is niet het gevolg van een of andere wettelijke regel, wel van een gewone interne werkverdeling. Deze werkwijze heeft als voordeel dat er een specialisatie per kamer ontstaat. De kamer zal dan de neiging vertonen van in soortgelijke zaken op dezelfde manier te beslissen. Dit komt dan weer ten goede aan de rechtszekerheid. Deze verdeling lijkt echter niet absoluut te zijn, wat te maken zou hebben met een herverdeling van de te behandelen vonnissen of met een samenhang.

TABEL II. - 1.

uitspraak materie	Ontoelaat- baar		Ongegrond		gedeeltelijke hervorming		volledige hervorming	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Wegverkeer			226	57	52	13	117	30
Aansprakelijk- heid buiten contract			62	52	29	24	28	24
contractenrecht	4	1	156	51	56	19	89	29
onteigening			10	72	2	14	2	14
Economisch recht			3	43	2	28,5	2	28,5
Administratief recht & Stedebouw	3	23	6	46	2	15,5	2	15,5
Fam. recht								
echtscheiding	5	7	36	52	13	19	15	22
staat	/	/	/	/	/	/	/	/
hoederecht			7	39	8	44	3	17
voorlopige maatregelen			1	1	5	56	3	34
diverse			48	30	78	48	35	22
Vereffening, ver- deling, testament	2	7	15	56	6	22	4	15
verzekering	1	2	34	64	7	13	11	21
zakelijk recht			3	34	3	33	3	33
Faillissement & vennootschappen	2	2	43	48	16	18	28	32
Procesrecht en beslag	2	3	32	51	12	19	17	27
mededinging			4	67			2	33
haven			15	42	9	25	12	33
handel			83	59	32	22	27	19
Globaal	19	1,2	784	51	332	21,8	400	26

Diverse : 307

totaal : 1842

BEHANDELING VOLGENS MATERIE

A. Verhouding materie - uitspraak

(Opmerking: bij de berekening van de percentages heeft het totaal aantal zaken per materie, waarvan de uitspraak ons bekend is, als basis gediend. Indien geen gegevens met betrekking tot de uitspraak beschikbaar waren, werden de betrokken zaken ondergebracht bij "diverse". Deze laatste categorie wordt bij de bespreking niet in aanmerking genomen).

Frappant is dat meer dan de helft (nl. 51%) van de beslissingen in eerste aanleg worden bevestigd. Wanneer het Hof toch hervormt, doet ze dat eerder volledig dan gedeeltelijk. Tenslotte valt ook op dat een vordering zelden ontoelaatbaar wordt verklaard.

Een meer gedetailleerde studie van de tabel geeft een kijk op de wijze waarop het Hof in de verschillende materies beslist. Ter zake van *wegverkeer* worden niet minder dan 57% van de vorderingen ongegrond verklaard. Daarbij komt nog dat, in geval van gedeeltelijke hervorming, meestal slechts kleine wijzigingen worden aangebracht aan het vonnis a quo. Die geringe herzieningen sleutelen vooral aan de aansprakelijkheidsverdeling en/of de te betalen vergoedingen. Een ingrijpende hervorming komt slechts in 30% van de gevallen voor. Wie in hoger beroep gaat in een verkeerszaak, heeft m.a.w. een kans van 3 op 10 om een volledige hervorming van zijn vonnis te bekomen.

Een verklaring voor het hoge percentage ongegrondverklaringen zou, naar men ons heeft gesuggereerd, kunnen gevonden worden in de rol die verzekeringsmaatschappijen in verkeerszaken spelen. Een verzekeringsonderneming zou immers sneller geneigd zijn hoger beroep in te stellen dan een particulier, ook wanneer ze niet zo zeker van haar stuk is. Verschillende factoren zouden daarvan aan de oorsprong liggen. Vooreerst speelt een niet te verwaarlozen psychologisch element mee: de drempelvrees van een verzekeringsmaatschappij om naar de rechter te stappen is minder groot dan bij de doorsnee burger. Zo'n onderneming heeft immers voortdurend processen lopen.

De belangrijkste factor is er echter een van financiële aard. Elke verzekeringsmaatschappij voorziet een afzonderlijk budget voor gerechtskosten, die bovendien een fiscaal aftrekbare bedrijfslast vormen. Financiële bezwaren om in een zaak verder te procederen zijn er bijgevolg hoegenaamd niet. Voor een particulier daarentegen wegen deze kosten wel zwaar door. Daarom zal een gewone burger meestal pas hoger beroep instellen, als hij meent een ernstige kans op succes te hebben.

Vóór de aanpassing van de gerechtelijke interest zette een andere, eerder speculatieve, overweging de verzekeringsmaatschappijen aan nog vaker in beroep te gaan. Zelfs al wist de onderneming van tevoren dat de zaak

verloren was, toch vorderde ze voor het beroepshof. Op die manier kon de betaling van het verschuldigde bedrag worden uitgesteld en bracht de te betalen som ondertussen een interessante commerciële interest op. De gerechtelijke interest lag aanzienlijk lager dan de commerciële zodat de hele operatie positief resulteerde voor de betrokken maatschappij. Sinds de gerechtelijke interest op 12% is gebracht, haalt deze hele operatie niets meer uit : de gerechtelijke interest is ongeveer gelijk aan de commerciële interessen.

Wat *aansprakelijkheid buiten contract* betreft, wordt de helft van de zaken hervormd, waarvan dan weer de ene helft volledig en de andere helft gedeeltelijk. Met betrekking tot de gedeeltelijke hervorming kan de opmerking, die ook in het kader van wegverkeer werd gemaakt, worden herhaald : een gedeeltelijke wijziging houdt zelden een aanzienlijke aanpassing in van het vonnis a quo.

51% van de zaken die *contractenrecht* aangaan, worden bevestigd. Bij *onteigening* wordt zelfs bijna 3/4 van de eisen ongegrond verklaard. Op gebied van *economisch recht*, is, absoluut gezien, de verdeling vrij regelmatig. Percentages zijn hier minder relevant gezien het kleine aantal zaken.

In zaken van *administratief recht en stedenbouw* valt op dat 3 zaken van de 13 ontoelaatbaar zijn verklaard. Bevestiging komt ook hier niet zo vaak voor.

Wat *familierechtelijke aangelegenheden* betreft, valt vooreerst op dat meer dan de helft van de echtscheidingsvonnissen worden bekrachtigd. Slechts 1/5 wordt volledig hervormd. Hoederecht, voorlopige maatregelen en diverse geven vooral aanleiding tot gedeeltelijke hervorming. De laatste van die drie categorieën heeft vooral betrekking op bijdragen na echtscheiding en bezoekrecht. Gedeeltelijke hervorming wijst hier dan ook vaak op kleine wijzigingen aan te betalen bijdragen en aanpassingen aan de regeling van het bezoekrecht.

Bij nadere studie van de categorieën "*vereffening, verdeling, testament*" en "*verzekering*" zien we dat meestal wordt bevestigd. Slechts in 15, respectievelijk 21% van de gevallen herziet het Hof het vonnis a quo volledig.

In zaken van "*faillissement en vennootschappen*" en *procesrecht en beslag*", wordt vooral bevestigd. Volledige hervorming komt in zowat 1/3 van de gevallen voor.

Het Hof verklaart de vorderingen in *handelsaangelegenheden* meestal ongegrond en hervormt ongeveer even vaak volledig als gedeeltelijk.

B. Verhouding materie - vorm hoger beroep

Tabel II. 2 geeft per materie aan in welke vorm het hoger beroep wordt

TABEL II. - 2.

	to- taal	verzoek- schrift		conclusie		deurwaarders -exploot		aangeteken- de brief		Onbekend	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
wagverkeer	406	341	84			28	7			37	9
aansprakelijk- heid buiten contract	126	102	81			15	12			9	7
contractenr.	329	234	71			73	22			22	7
onteigening	14	11	78			3	22				
economisch r.	8	6	75			1	12,5			1	12,5
administr. r. & stedebouw	12	11	92							1	8
echtscheiding	81	44	54	1	1	26	32			10	13
staat	/										
hoederecht	23	19	83			3	13			1	4
voorlopige maatregelen	9	8	89			1	11				
familierecht ; diverse	204	153	75			27	13			24	12
vereffening, ver- deling & testam.	34	27	79			2	6			5	15
verzekering	55	43	78			9	16			3	6
zakelijk recht	13	8	62			3	23			2	15
faillissement & vennootschap	97	44	45	1	1	12	12			40	42
procesrecht & beslag	87	64	74			15	17			8	9
mededinging	7	4	57			3	43				
haven	36	12	33			22	61			2	6
handel	152	113	74			26	17			13	9
onbekend	149	112				16				21	
TOTAAL	1842	1356	74	2	0,1	285	15			199	10,5

ingesteld. De percentages werden telkens berekend op basis van het totaal aantal beroepen die per materie werden ingesteld.

Het hoger beroep wordt vooral ingesteld via het *verzoekschrift*. Dit is de gemakkelijkste en goedkoopste manier. Nochtans in de categorieën "Echtscheiding", "Mededinging" en vooral "Haven" werkt men veel met *deurwaardersexploten*. Dit is vooral opvallend bij havenzaken (ruim 61% van de beroepen worden ingesteld via een deurwaardersexploot). Naar verluit zou dit hoge aantal kunnen verklaard worden omdat in deze zaken korte dagvaardingstermijnen gelden en verschillende personen moeten aangesproken worden; men zou daar dan ook zeer veel belang hechten aan zekerheid en dus opteren voor het gebruik van deurwaardersexploten. Geld zou hierbij niet zo'n grote rol spelen omdat de kosten toch kunnen afgewenteld worden op de verzekeringsmaatschappijen of verdeeld worden over de verschillende partijen. Slechts twee beroepen werden ingesteld via een *conclusie* (één in een echtscheidingsproces, het ander betrof een proces van faillissement en vennootschappen). Het instellen van een hoger beroep bij conclusie veronderstelt dat de appellant reeds een eis in hoger beroep heeft geformuleerd die hij nu uitbreidt via een conclusie.

Opmerkelijk is wel dat er helemaal geen beroep werd ingesteld d.m.v. een *aangetekende brief*. Van deze voorziening mag echter slechts gebruik gemaakt worden als de wet dit uitdrukkelijk voorschrijft (art. 1056, 3°). Vooral in arbeidszaken wordt een aangetekende brief gebruikt, maar deze processen zijn niet het voorwerp geweest van dit onderzoek.

C. Verhouding materie - procedure

Tabel II - 3 behandelt de verhouding materie - procedure.

Wat onmiddellijk opvalt bij de lezing van deze tabel, is dat heel weinig gebruik wordt gemaakt van de schriftelijke procedure. In amper 5% van de behandelde gevallen wordt er een beroep op gedaan. Ze komt vooral voor in zaken van wegverkeer, aansprakelijkheid buiten contract, onteigening, administratief recht en stedenbouw en procesrecht en beslag. In aanlegenheden van familierecht maakt men er nagenoeg geen gebruik van.

Waarom niet vaker voor de schriftelijke procedure wordt gekozen is vreemd, vooral wanneer men bedenkt dat ze een snellere behandeling van de zaken mogelijk maakt (zie grafiek VII, I). Die vluggere afhandeling kan worden toegeschreven aan het feit dat geen pleituur moet worden voorzien.

Men heeft ons er op gewezen een verklaring voor het marginale gebruik van de schriftelijke procedure te zoeken in de houding van advocaten en raadsheren ten aanzien van de schriftelijke behandeling.

De schriftelijke behandeling, voorzien door art. 755 Ger. Wb., is mogelijk wanneer de advocaten van de betrokken gedingpartijen in onderling overleg ervoor opteren. Vereist is dus dat de advocaten het eens zijn. Meestal

TABEL II. - 3.

materie	behandeling	Mondeling		Schriftelijk	
		N	%	N	%
wegverkeer		344	86	58	14
aansprakelijkheid buiten contract		115	94	7	6
contractenrecht		310	98	7	2
onteigening		11	85	2	15
economisch recht		8	100	/	/
administratief recht en stedebouw		10	84	2	16
familierecht					
	chtscheiding	74	98,5	1	1,5
	staat	/	/	/	/
	hoederecht	22	100	/	/
	voorlopige maatregelen	9	100	/	/
	diverse	186	100	/	/
vereffening, verdeling, testament		32	100	/	/
verzekering		53	96	2	4
zakelijk recht		11	100	/	/
faillissement en vennootschappen		92	99	1	1
procesrecht en beslag		66	90,5	7	9,5
mededinging		6	100	/	/
haven		35	97	1	3
handel		140	97	4	3
Varia		226	100	/	/
Totaal		1750	95	92	5

(De percentages zijn berekend per materie.)

is echter een van hen onwillig de procedure schriftelijk te voeren, al was het maar alleen om de zaak te rekken. Bovendien deelt een advocaat zijn cliënt niet graag mee dat in zijn zaak niet zal worden gepleit. De meester is trouwens vaak zelf van oordeel dat in een pleidooi bepaalde klemtonen kunnen worden afgelegd. Een schriftelijke procedure zou niet de mogelijkheid bieden bepaalde aspecten dikker in de verf te zetten. Dit verklaart waarschijnlijk waarom in familierechtelijke aangelegenheden uiterst zelden schriftelijk wordt geprocedeerd. De advocaten zien in het pleidooi de aangewezen gelegenheid om op het gemoed van de raadsheren te werken.

Ook de houding van de betrokken rechters, t.a.v. de schriftelijke procedure is bepalend voor de populariteit ervan. In bepaalde rechtbanken wordt er vaak gebruik van gemaakt, in andere rechtbanken zelden. In het Hof van Beroep van Antwerpen verschilt dit van kamer tot kamer. De advocaten weten dat en houden daar dan ook rekening mee. Vooral de eerste en de tweede kamer zijn de schriftelijke behandeling gunstig gezind. Dit verklaart waarschijnlijk waarom de meeste schriftelijke procedures voorkomen in zake van wegverkeer, aansprakelijkheid buiten contract, onteigening, administratief recht en stedenbouw en procesrecht en beslag. Deze worden immers hoofdzakelijk in de eerste en de tweede kamer geoordeeld. De vierde kamer zou de schriftelijke behandeling niet zo genegen zijn.

De schriftelijk behandelde zaken kunnen hoofdzakelijk in drie groepen worden onderverdeeld. Van de schriftelijke behandeling wordt vooreerst vrij vaak gebruik gemaakt wanneer kort uitstel wordt verleend. Denk aan het geval waar een van de partijen heeft vergeten een stuk neer te leggen. Om een nieuwe verwijzing naar de algemene rol te vermijden, wordt de betrokkene toegelaten het betreffende stuk een van de daaropvolgende dagen te deponeren, op voorwaarde dan wel dat de procedure verder schriftelijk wordt gevoerd. De tweede categorie bestaat uit oude zaken. De advocaten verkiezen de schriftelijke procedure omdat ze anders de zaak weer moeten instuderen met het oog op het pleiten ervan. Tenslotte wordt soms ook voor eenvoudige zaken voor de schriftelijke behandeling gekozen.

Tabel II. 4 wordt in samenhang met tabel II. 3 behandeld vermits beide tabellen betrekking hebben op de wijze van behandeling.

Uit de cijfers van tabel II. 4 is er geen duidelijke conclusie te trekken. Om toch enigszins een besluit te formuleren, kan men stellen dat er blijkbaar iets meer mondeling behandelde zaken (volledig of gedeeltelijk) worden hervormd. Dit zou misschien kunnen worden verklaard door het feit dat meer schriftelijke behandelingen voorkomen in materies waar minder wordt hervormd (vb. wegverkeer), zodat het geringer aantal hervormingen kan worden toegeschreven aan de behandelde materie en niet aan de wijze

TABEL II. - 4.

uitspraak	behandeling		Mondeling		Schriftelijk	
	N	%	N	%	N	%
Volledige hervorming	387	94	24	6		
Gedeeltelijke hervorming	331	97	11	3		
Onontvankelijk	27	100				
Ongegrond	744	94	48	6		
Onbekend	261	96,5	9	3,5		

(De percentages zijn berekend per uitspraak).

van behandeling. De wijze van behandeling mag in principe immers geen invloed hebben op de uitspraak.

BEHANDELING VOLGENS RECHTBANK A QUO

A. De arresten naar hun oorsprong

TABEL III.- 1.

arrondissement rechtsinstantie	totaal		Antwerpen		Hasselt		Mechelen		Turnhout		Tongeren	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
rechtbank van eerste aanleg (Rb)	998	54	531	29	162	9	105	6	137	7	63	3
voorzitter recht- bank van eerste aanleg (Voorz.Rb.)	214	12	93	5	51	3	36	2	19	1	15	1
rechtbank van koophandel (Kh.)	537	29	275	15	92	5	57	3	45	2	68	4
voorzitter recht- bank van koophan- del (Voorz.Kh.)	15	0,8	7	0,4	2	0,1	2	0,1	2	0,1	2	0,1
beslagrechter	51	2,7	38	2	6	0,3	4	0,2	2	0,1	1	0,1
onbekend	27	1,5										
totaal	842	100		51,4		17,4		11,3		10,2		8,2

Bovenstaande tabel III - 1. geeft een overzicht van de herkomst van de arresten in hoger beroep.

Het grootste aantal zaken is afkomstig van de rechtbanken van eerste aanleg (54%). Bijna de helft minder in aantal zijn de zaken behandeld door de rechtbanken van koophandel (29%), terwijl de zaken behandeld door een alleenzetelende rechter (nl. de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, de voorzitter van de rechtbank van koophandel en de beslagrechter) samen 15,5% bedragen van het totaal aantal arresten in hoger beroep.

Een nuancering moet wellicht aangebracht worden wat betreft het groot aantal zaken afkomstig van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (nl. 214) tegenover het gering aantal van zijn collega, de voorzitter van de rechtbank van koophandel (slechts 15). Het is immers vooral het groot aantal echtscheidingszaken waarmee de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te maken krijgt, dat zijn bijdrage in hoger beroep fors omhoog drijft.

Deze zaken terzijde gelaten zou hij wellicht heel wat meer de voorzitter van de rechtbank van koophandel benaderen in hoger beroep.

Uitgesplitst naar de verschillende gerechtelijke arrondissementen binnen het rechtsgebied van het Hof van Beroep bevestigt zich bovenvermelde tendens.

Bij verticale lezing van tabel III. 1. blijkt dat van de rechtbanken van Antwerpen de meeste zaken afkomstig zijn (51,4%), en verder in afnemende orde: Hasselt, Mechelen, Turnhout en Tongeren, met resp. 17,4; 11,3; 10,2; en 8,2%. Het groot aantal "Antwerpse zaken" is niet eenvoudig te verklaren. Factoren die hierbij zeker een rol spelen zijn vooreerst het feit dat relatief gezien meer zaken door de rechtbanken van eerste aanleg van Antwerpen behandeld worden (zonder daarom het werk dat door de andere gerechtelijke arrondissementen geleverd wordt te willen minimaliseren) en wellicht ook het feit dat de psychische drempel om in hoger beroep te gaan in Antwerpen lager ligt dan bijvoorbeeld in Tongeren. (Zie hieromtrent: VERHEYDEN R., "De rechtsbedeling in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Antwerpen en het aantal magistraten waarover dit Hof beschikt", R. W., 1984-85, 1971).

B. Verhouding rechtbank a quo - uitspraak in hoger beroep

Uit deze tabel blijkt welk het lot is van de vonnissen van de verschillende rechtbanken. Enkel de in het oog springende resultaten zullen worden behandeld.

TABEL III. - 2.

uitspraak rechtb. a quo	afgewezen ontoelaatb.		afgewezen ongegrond		gedeeftel. hervorming		volled. hervorming		varia		tot.	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
A N T W E R P E N	Rb.	3	0,5	240	45	86	16	142	27,5	60	11	531
	Voorz.Rb.	2	2	20	21,5	36	39	15	16	20	31,5	93
	Kh.	3	1	130	47	53	19	51	19	38	14	275
	Voorz.Kh.	/	/	3	43	/	/	3	43	1	14	7
	Beslagr.	/	/	15	40	7	18	9	24	7	18	38
H A S S E L T	Rb.	3	2	74	46	20	12	45	28	20	12	162
	Voorz.Rb.	/	/	12	23,5	21	41	6	12	12	23,5	51
	Kh.	3	3	42	46	17	18	19	21	11	12	92
	Voorz.Kh.	/	/	1	50	1	50	/	/	/	/	2
	Beslagr.	1	17	1	17	/	/	3	49	1	17	6
T U R N H O U T	Rb.	/	/	73	53	18	13	32	24	14	10	137
	Voorz. Rb.	/	/	4	21	8	42	1	5	6	32	19
	Kh.	/	/	25	55	7	16	8	18	5	11	45
	Voorz.Kh.	/	/	/	/	/	/	/	/	2	100	2
	Beslagr.	/	/	/	/	1	50	1	50	/	/	2
M E C H. E L E M	Rb.	3	3	52	50	15	14	18	17	17	16	105
	Voorz.Rb.	1	3	9	25	13	36	5	14	8	22	36
	Kh.	1	1	25	44	13	23	13	23	5	9	57
	Voorz.Kh.	/	/	/	/	/	/	/	/	2	100	2
	Beslagr.	/	/	1	25	1	25	1	25	1	25	4
T O N G E R E N	Rb.	/	/	30	48	4	6	19	30	10	16	63
	Voorz. Rb.	/	/	2	13	4	27	4	27	5	33	15
	Kh.	4	6	31	45	12	18	10	15	11	16	68
	Voorz. Rb.	/	/	/	/	/	/	1	50	1	50	2
	Beslagr.	/	/	/	/	1	100	/	/	/	/	1
	VARIA	3	11	2	8	4	15	5	18	13	48	27
	GEMIDD. %		2		43		19		22		14	

1. *De vonnissen van de rechtbanken van Antwerpen*

De beschikkingen van de voorzitters van de rechtbank van eerste aanleg worden in weinig zaken bevestigd (21,5% t.a.v. een gemiddelde van 43%).

Er worden dan wel meer zaken gedeeltelijk hervormd. Van de voorzitters van de rechtbanken van koophandel wordt een even groot aantal van de beschikkingen hervormd als er bevestigd worden. Het gaat hier echter om een klein aantal zaken.

2. *De vonnissen van de rechtbanken van Hasselt*

Ook hier worden de beschikkingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg weinig bevestigd (23,5% t.a.v. een gemiddelde van 43%). De meeste beschikkingen worden gedeeltelijk hervormd (41% t.a.v. een gemiddelde van 19%). De beschikkingen van de beslagrechter van Hasselt worden voor 49% hervormd (t.a.v. een gemiddelde van 22%). Maar het gaat over een erg klein aantal zaken.

3. *De vonnissen van de rechtbanken van Turnhout*

De vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg worden in tweede aanleg veel bevestigd (53% t.a.v. een gemiddelde van 43%). Ook hier worden de beschikkingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg veel gedeeltelijk hervormd (21% t.a.v. een gemiddelde van 43%), maar zeer weinig volledig hervormd.

Bij de rechtbank van koophandel krijgen we dezelfde tendens als bij de rechtbank, nl. veel bevestigingen (55% t.a.v. een gemiddelde van 43%).

4. *De vonnissen van de rechtbanken van Mechelen*

Ook hier dezelfde tendens bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg: weinig bevestigingen (25% t.a.v. een gemiddelde van 43%) en meer gedeeltelijke hervormingen.

5. *De vonnissen van de rechtbanken van Tongeren*

De vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg worden erg weinig gedeeltelijk hervormd en veel volledig hervormd (6% t.a.v. een gemiddelde van 19% en 30% t.a.v. een gemiddelde van 22%). De beschikkingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg worden zeer weinig bevestigd (13% t.a.v. een gemiddelde van 43%).

6. *Conclusies*

De beschikkingen van de voorzitters worden over het algemeen weinig bevestigd. Dit is wellicht te wijten aan de noodzaak van een snelle beslissing in eerste aanleg door deze rechters. In het Hof kan men een diepgaander onderzoek doen (bv. door een deskundige aan te stellen) waardoor

TABEL III, - 3.

vorm hoger beroep rechtbank a quo		verzoek- schrift		conclusie		deurwaarders- exploot		aangeteken- de brief		onbekend	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
A N T W E R P E N	Rb.	397	75	1	0,1	84	16			49	9
	Voorz. Rb.	66	71			15	16			12	13
	Kh.	165	60			85	31			25	9
	Voorz. Kh.	5	71			2	29				
	Beslagrecht.	27	71			8	21			3	8
H A S S E L T	Rb.	129	80			16	9			17	11
	Voorz. Rb.	40	78			4	8			7	14
	Kh.	68	74			6	7			18	19
	Voorz. Kh.	1	50							1	50
	Beslagrecht.	5	83							1	17
M E C H E L E N	Rb.	79	75	1	1	15	14			10	10
	Voorz. Rb.	29	80			2	6			5	14
	Kh.	42	74			11	19			4	7
	Voorzitter Kh.	2	100								
	Beslagrecht.	3	75							1	25
T U R N H O U T	Rb.	112	82			15	11			10	7
	Voorz. Rb.	16	84							3	16
	Kh.	34	76			6	13			5	11
	Voorz. Kh.	1	50							1	50
	Beslagrecht.	1	50			1	50				
T O N G E R E N	Rb.	52	83			6	9			5	8
	Voorz. Rb.	13	86			1	7			1	7
	Kh.	51	75			7	10			10	15
	Voorz. Kh.									2	100
	Beslagrecht.	1	100								

Onbekend : 27.

men misschien een andere kijk op de zaak krijgt. Dit verklaart het grotere aantal gedeeltelijke en volledige hervormingen.

De vonnissen van de rechtbank van Turnhout worden het meest bevestigd, gevolgd door respectievelijk Mechelen, Tongeren, Hasselt en Antwerpen.

C. Verhouding rechtbank a quo - vorm hoger beroep

Slechts weinig significante conclusies kunnen getrokken worden uit het leggen van het verband tussen de rechtbanken a quo en de manier waarop de partijen hoger beroep instellen tegen de vonnissen van deze rechtbanken.

Hoogstens zou met enige omzichtigheid kunnen gesteld worden dat relatief gezien meer deurwaardersexploten gebruikt worden voor de inleiding van de akten van hoger beroep tegen de vonnissen resp. de beschikkingen van de rechtbank van koophandel, de voorzitter van deze rechtbank en de beslagrechter van Antwerpen.

Echter niet zozeer de rechtbank a quo dan wel de desbetreffende materie blijkt hier een afdoende verklaring te bieden. De zaken van de vermelde rechtbanken afkomstig zijn immers veelal havenaangelegenheden, waarvan het reeds bekend is dat daarbij meer dan de andere zaken gebruik gemaakt wordt van een deurwaardersexploot om hoger beroep in te stellen (hoofdstuk II. B.).

Procentueel gezien blijken eveneens meer verzoekschriften aangewend te worden voor de hogere beroepen tegen de beschikkingen c.q. de vonnissen van de beslagrechter van Hasselt, de rechtbanken van eerste aanleg van Turnhout en Tongeren en de voorzitters van deze rechtbanken.

HET INCIDENTEEL BEROEP

A. Verhouding incidenteel beroep - materie

Bij een vergelijking van het aantal incidentele beroepen per materie onderling (2de kolom), valt onmiddellijk het overwicht op van de categorieën "Contractenrecht", "Familierecht (diverse)", "Handel" en dan vooral "Wegverkeer".

Maar men mag hieruit niet al te voorbarig conclusies trekken, want het overwicht is vooral te danken aan de talrijke processen die over deze materies handelen.

Inderdaad, het percentage incidentele beroepen dat wordt ingesteld per materie (3e kolom), geeft een ander beeld. In dat geval scoort "Onteigeningen" erg hoog (72%), maar de luttele 14 zaken die behandeld werden in beroep, laten bezwaarlijk toe dat hierover een objectief beeld kan gevormd worden. Eenzelfde opwerping kan gemaakt worden m.b.t. de materies "Economisch recht" en "Mededinging". Toch blijkt het aantal incidentele

TABEL IV. - 1.

inc. beroep	totaal	I	II	III.
<u>materie</u>				
wegverkeer	406	144	28,0	35
aansprakelijkheid buiten contract	126	49	9,4	39
contractenrecht	329	99	19,0	30
onteigening	14	10	2,0	72
economisch recht	8	4	0,8	50
administratief recht & stedenbouw	12	3	0,6	25
chtscheiding	81	14	3,0	17
staat	/	/	0,0	/
hoederecht	23	8	1,6	34
voorlopige maatregelen	9	6	1,2	67
familierecht : diverse	204	69	13,0	34
vereffening, verdeling & testament	34	5	1,0	15
verzekering	55	12	2,3	22
zakelijk recht	13	3	0,6	23
faillissem. & vennoot- schap	97	22	4,3	23
procesrecht & beslag	87	9	1,8	10
mededinging	7	3	0,6	43
haven	36	10	2,0	28
handel	152	42	8,0	28
varia	149	4	0,8	
		516	100	

- I. De kolom bevat het aantal incidentele beroepen dat per materie werd ingesteld.
- II. De cijfers in deze kolom geven het procentueel aandeel van de incidentele beroepen in verhouding tot het totale aantal incidentele beroepen (516).
- III. De volgende getallen geven het percentage incidentele beroepen per materie weer.

beroepen in de overige categorieën ook vrij hoog te liggen. Dit is niet zo verwonderlijk omdat het instellen van een incidenteel beroep eenvoudig en goedkoop is. De geïntimeerde maakt van het beroep van de tegenpartij gebruik om zelf ook een verandering van het vonnis aan het hof te vragen. Het zou hier eisen kunnen betreffen die niet belangrijk genoeg geacht werden om hiervoor in beroep te gaan, maar die, nu de partij toch gedaagd is, meteen geformuleerd worden.

Bovendien werd geopperd dat het om een techniek kan gaan van de advocaat van de geïntimeerde d.m.v. een incidenteel beroep, een tegengewicht te vormen voor de vordering van de appelland, zodat de rechter een uitspraak doet die het midden houdt tussen beide eisen.

B. Verhouding incidenteel beroep - uitspraak

TABEL IV.- 2.

	N	%
Afgewezen	7	1
ontoelaatbaar		
ongegronnd	239	46
gedeeltelijke hervorming	127	25
volledige hervorming	102	20
varia	41	8
TOTAAL	516	100

TABEL IV. - 3.

	verzoek- schrift	conclusie	deurwaarders- exploot	aangetekende brief	onbeken
Incidenteel beroep	1	417	/	/	98

Uit tabel IV, 2. blijkt dat bijna de helft van de incidentele beroepen als ongegrond wordt afgewezen. Van de overige worden er meer gedeeltelijk hervormd dan volledig, hoewel de percentages toch erg dicht bij elkaar liggen. De varia-categorie bevat die zaken waarover nog geen uitspraak kon gedaan worden omdat de rechter niet over voldoende gegevens beschikte of een gerechtelijk onderzoek beval.

De tabel IV. 3. spreekt voor zich : bijna alle incidentele beroepen werden ingesteld via conclusie. Dit is immers de goedkoopste en veruit de eenvoudigste manier.

HET VERSTEK IN HOGER BEROEP

Tabel V. 1. behandelt het verband tussen de uitspraak en verstek of tegenspraak.

TABEL V. - 1.

uitspraak	Tegenspraak		Verstek	
	N	%	N	%
Verstek of tegenspraak				
Volledige hervorming	398	97	13	3
Gedeeltelijke hervorming	333	97	9	3
Onontvankelijk	25	93	2	7
Ongegrond	767	97	25	3
Onbekend	269	99,5	1	0,5
Totaal	1792	97,6	50	2,7

(De percentages zijn berekend per uitspraak.)

In 2,7% van alle gevallen heeft minstens een van beide partijen verstek laten gaan. Dit lage percentage kan vermoedelijk worden verklaard door het feit, dat in hoger beroep de psychologische druk groter is om op de terechtzitting aanwezig te zijn of zich er door een raadsman te laten vertegenwoordigen. De cijfers tonen aan dat het al dan niet verstek laten gaan, geen invloed heeft op de uitspraak. Zowel bij de vonnissen die gedeeltelijk of volledig hervormd zijn, als bij diegene die bevestigd zijn, is 3% van de arresten bij verstek geweest. Dit hoeft niet te verwonderen als men weet dat het voor de rechter geen verschil mag uitmaken of de partijen al dan niet op de terechtzitting verschijnen.

Opmerkelijk is ook dat partijen ruim twee keer meer (nl. in 7% van de gevallen) verstek laten gaan bij onontvankelijk verklaarde vorderingen.

Misschien kan dat toegeschreven worden aan het feit dat partijen in die gevallen reeds van tevoren weten dat de vordering onontvankelijk zal worden geoordeeld (omdat bv. een termijn niet in acht werd genomen) en oordelen ze het niet meer de moeite op de terechtzitting te verschijnen. Gezien het aantal onontvankelijk verklaarde vorderingen vrij beperkt is, moeten al te absolute conclusies echter worden vermeden.

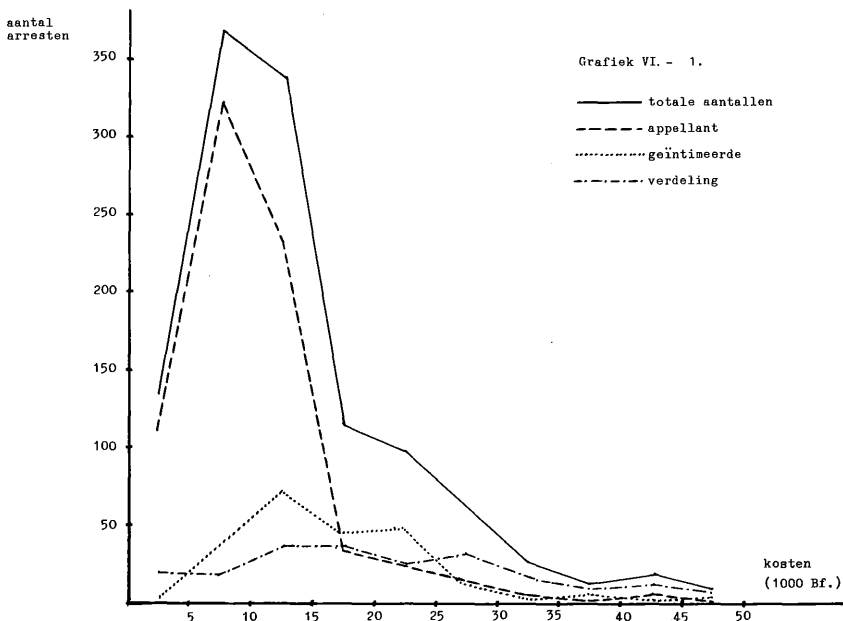
DE KOSTEN IN HOGER BEROEP

Aan de hand van de in de arresten vermelde gegevens, werd volgende analyse gemaakt van de kosten, die omwille van de vereenvoudiging van de bespreking gegroepeerd werden in schijven van 5000 BF., met als laatste categorie de kosten boven 50.000 BF.

TABEL VI. - 1.

verdeling kosten (BF)	appellant		geintimeerde		verdeeld		niet vermeld		totaal N
	N	%	N	%	N	%	N	%	
0 - 5.000	111	11	5	2	18	5			134
5.000 - 10.000	322	32	29	10	16	4			367
10.000 - 15.000	232	23	69	24	36	10			337
15.000 - 20.000	35	3	43	15	36	10			114
20.000 - 25.000	24	2	47	16	26	7			97
25.000 - 30.000	14	1	13	4	32	8			59
30.000 - 35.000	7	0,9	3	1	16	4			26
35.000 - 40.000	1	0,2	3	1	9	2			13
40.000 - 45.000	4	0,6	2	1	14	4			20
45.000 - 50.000			3	1	5	1			8
boven 50.000	2	0,3	8	3	24	6			34
niet begroot	113	11	63	22	146	39	156	100	478
aangehouden	155	15							155
totaal	1020	100	288	100	378	100	156	100	1842

Wat de algemene cijfers betreft blijkt dat de grootste concentratie inzake het bedrag van de kosten zich situeert tussen de 5.000,- en de 15.000,- BF.

Zaken van 15.000,- tot 30.000,- BF. zijn nog enigszins frequent, terwijl er 34 zaken met kosten boven de 50.000,- BF. zijn.

Met betrekking tot de kostenverdeling tekent zich volgende tendens af: Tot de zaken die minder dan 15.000,- BF. kosten veroorzaken, is het in de overgrote meerderheid van de gevallen de appellant die deze kosten moet dragen. Daarna, en tot 25.000,- BF., wordt het voornamelijk de geïntimeerde die betaalt en vanaf 25.000,- BF., worden de kosten in hoofdzaak verdeeld.

Uit tabel VI. 1. is bijgevolg niet alleen af te lezen dat de appellant drie à vier keer meer tot de kosten veroordeeld wordt dan de geïntimeerde maar ook dat de appellant - in geval hij de kosten moet dragen - relatief gezien minder betaalt dan wanneer de geïntimeerde tot de kosten veroordeeld wordt. Deze schijnbare contradictie wordt eenvoudig als volgt verklaard: de partij in hoger beroep die in het ongelijk gesteld wordt, moet alle gerechtskosten betalen gemaakt door de tegenpartij, "winnaar" van het geding. Wanneer ze de appellant een hervorming van het vonnis a quo bekomt, zal de geïntimeerde tot (minstens een deel van) de kosten veroordeeld worden, die de appellant gemaakt heeft. Welnu, precies omwille van het feit dat het de appellant is die de nodige stappen heeft moeten doen om het hoger beroep in te stellen, zullen zijn kosten meer bedragen en ligt hier

TABEL VII. - 1.

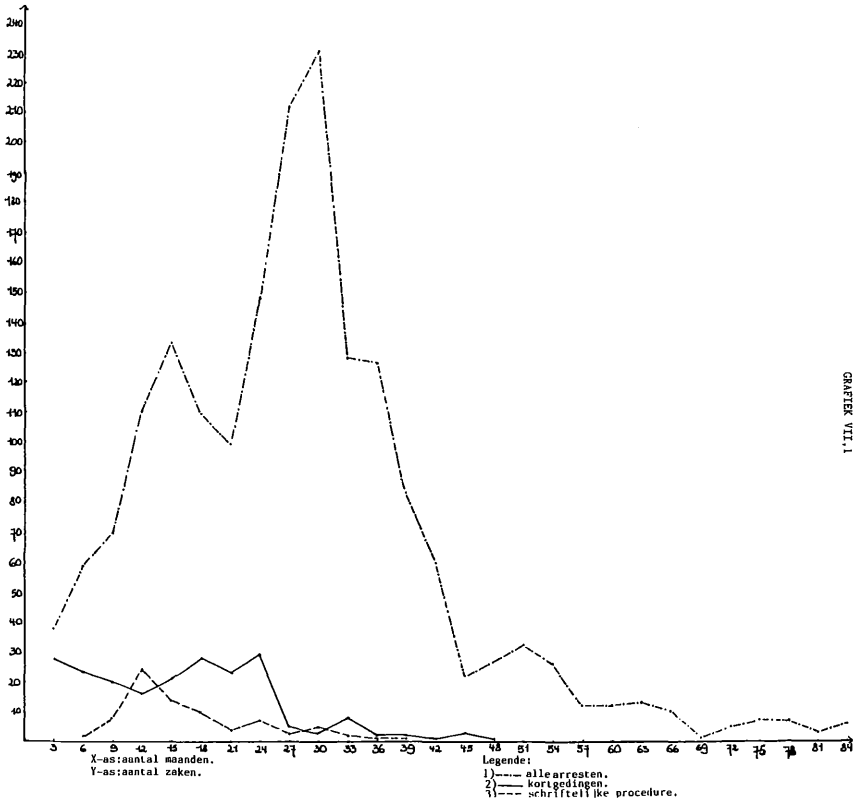
		ALLE ARRESTEN										KORTGELDINGEN										FAMILIJN PROCEDURE																																																																																															
3	6	9	12 ₁	15	18	21	24 ₂	27	30	33	36 ₃	39	42	45	48 ₄	51	54	57	60 ₅	63	66	69	72 ₆	75	78	81	84 ₇	>	37	59	70	110	133	109	99	148	211	230	128	126	83	60	22	28	32	26	12	12	13	10	1	5	7	7	3	6	30	28	23	20	16	21	28	23	29	5	3	8	2	2	1	3	1	/	/	/	/	2	1	/	2	/	1	/	/	/	1	2	13	24	14	10	4	7	3	5	2	1	1	/	3	/	/	1	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

bijgevolg de verklaring voor de gemiddeld hoger te betalen kosten door de geïntimeerde.

DE ACHTERSTAND IN HOGER BEROEP

Tabel VII. - 1. geeft de termijn aan tussen de uitspraak in eerste aanleg en deze in beroep en dit van alle onderzochte arresten.

A. Conclusies uit de tabel

Uit deze tabel blijkt duidelijk dat de meeste partijen die de eerste negen maanden van 1984 een uitspraak in beroep kregen daar toch wel 2,5 jaar op gewacht hebben. Hieruit blijkt duidelijk de achterstand van het Hof van Beroep te Antwerpen. (zie ook LANGERWERF, E. en VAN LOON, F. "De rechtbanken in de jaren zeventig: een explosie van zaken", R.W. 1984-85, 369).

Kortgedingen worden over het algemeen sneller in beroep behandeld. De termijn bedraagt hier slechts anderhalf tot twee jaar.
Dertig gevallen slepen meer dan 7 jaar aan.

B. Mogelijke oorzaken van deze achterstand

Uit gesprekken met mensen van het Hof blijkt dat de belangrijkste oorzaak van deze achterstand de toename is van het aantal processen, maar ook de tendens die er is om meer in beroep te gaan (zie ook VERHEGGE, G.J.Y. "Verslag over het rechtspreken tijdens het kalenderjaar 1983 in het ressort van het Hof van Beroep te Gent" R.W., 1984-1985, 1001). In het Hof van Beroep te Antwerpen steeg het aantal binnengekomen zaken van honderd naar driehonderd, en dat op tien jaar tijd.

In zekere zin zou de economische crisis daar wel voor iets tussen zitten. Men kan bv., na een veroordeling tot een bepaalde som in beroep gaan om niet onmiddellijk te moeten betalen. Na twee of meerdere jaren zit men dan misschien in een betere financiële situatie en valt deze veroordeling niet zo zwaar. Dit is het fenomeen van de zogenaamde dilatoire beroepen. Anderzijds zouden gefortuneerden zich niet laten afschrikken door de hoge beroepskosten en procederen ze er dikwijls maar op los.

Er werd ons ook van verschillende zijden gesuggereerd dat een snelle stijging van het aantal advocaten leidt tot een verhoging van het aantal processen. De jongere advocaten zouden de hun toevertrouwde zaken met een beetje te veel ijver behartigen. Dit zou er toe leiden dat men soms voor men hetzelfde beseft in de rechtbank verzeild geraakt. Misschien is dit te betreuren als men weet dat de advocaat de eerste rechter is.

Het stijgend aantal processen zou ook te verklaren zijn door het groeiend succes van de rechtsbijstandverzekering. Voor een redelijke prijs kan men zich daar verzekeren om bijstand te krijgen in processen die betrekking hebben op bepaalde materies, zoals burenruzie, autoongevallen. Dit zou leiden tot een groter aantal zaken omdat men er nu zelf de kosten niet meer hoeft te dragen, zelfs de kosten van de advocaat niet.

Hieruit blijkt dat het recht meer en meer een consumptieartikel wordt.

C. Hoe kan men deze achterstand wegwerken?

1. *Een aantal maatregelen werden reeds genomen in het voorbije jaar.*

a) De wet van 28 juni 1984 (B.S., 7 juli 1984, 9911) "tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting". Hierdoor wordt onder andere het aantal raadsheren verhoogd. Het Hof van Antwerpen dat zes raadsheren verkrijgt telt er nu zesendertig.

b) De wet van 17 juli 1984 (B.S., 21 juli 1984, 10455) "houdende bepaalde maatregelen van aard tot vermindering van de gerechtelijke achterstand. Deze wet bevat een grote verscheidenheid aan bepalingen; naar verluidt leveren ook deze bepalingen voor het Hof succes op.

2. *Andere voorstellen kunnen nog worden geformuleerd.*

a) Het Franse voorbeeld van de zogenaamde "Référé provision" werd als mogelijke oplossing gesuggereerd. Het gaat om een alleenzetelend raadsheer die een soort sluis vormt voor de binnenkomende zaken. De tactiek bestaat hierin dat deze raadsheer bijvoorbeeld in een betwisting die de betaling van een som van 1 miljoen betreft, een onmiddellijke betaling gaat opleggen van bijvoorbeeld 750.000 Fr., die volgens zijn inzicht onbetwist is. Het proces handelt dan over de resterende 250.000 Fr. Vele partijen zullen in deze situatie afzien van hun vordering.

b) Een tweede mogelijkheid zou volgens sommigen het verhogen van het drempelbedrag van 15.000 Fr. naar een bedrag van bv. 50.000 Fr. of 75.000 Fr.

c) Men kan misschien trachten het gebruik van de minnelijke schikking proberen te stimuleren.

d) Soms stelt men zich de vraag of de pleidooien niet zouden kunnen worden afgeschaft. Bij het maken van hun vonnissen en arresten steunen de meeste rechters zich immers op de geschreven stukken en dikwijls herinneren ze zich zelfs niet wat er in de pleidooien is gezegd. Deze werkwijze zou erg tijdsbesparend kunnen zijn. Nochtans stuit dit voorstel op tegenstand enerzijds van de meeste advocaten, die hun pleidooien belangrijk achten om bijv. de aandacht op één bepaald punt van het dossier te trekken, en anderzijds van sommige raadsheren.